

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. "Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa tukea pyrkimykselleen rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan." (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003)
 - a) Mitä elämäkatsomuksella tarkoitetaan?
 - b) Kuvaa kolmea erilaista elämäkatsomusta.
 - c) Miksi ihmisellä pitäisi olla elämäkatsomus?
2. Voiko taide tai pitääkö taiteen lisästä ihmisen onnellisuutta? Voidaanko kuvitella, että on olemassa hyvää taidetta, joka vähentää ihmisen onnellisuutta? Käytä hyväksesi taideaineiden opintojasi.

Pablo Picasso, *Guernica*, 1937 (7,5 x 3,3 m)

Marcel Duchamp,
Lahde, 1917 (pituus 60 cm)

Tykografi, *Koahu*, 2004
150 x 75 cm

3. Yhteisöllinen käsitys ihmisestä pitää häntä ikään kuin verkon solmuna. Ihminen on solmukohta yhteiskuntasuhteiden verkossa. Yksilön ensisijaisuutta korostava käsitys pitää ihmistä saarena meressä. Pohdi ja vertaile edellä mainittuja ihmiskuvia.
4. Alla on osa Suomen Kuvalehden pääkirjoituksesta. Erittele, mitä kirjoittaja haluaa sanoa ja miten hän perustelee sanomaansa. Pohdi eri katsomuksellisten ryhmien oikeuksien toteutumista koulussa.

"Eräät koulut ovat karsineet yhteisten juhlien ohjelmistosta kaiken kristinuskoon viittaavan muka sivuaitsevuuden nimissä. (...) Maahanmuuttajien nimissä ollaan valmiita hylkäämään ikäikäinen suomalainen kulttuuriperintö – sen sijaan, että opetettaisiin uusia kansalaisia kunnioittamaan uuden kotimaan historiallisia tapoja. Vaikka eduskunta on selvittänyt laillisuusperustan, todeten kristillisten vertauskuvien olevan osa kulttuuriamme eikä uskonnollista julistusta, eräät itsepäiset opettajat ja vanhemmat haluavat riistää koululaisilta joulun.

(...) Muka sivuaitsevuuden nimissä tapahtuva uskonnollinen erottelu hajottaa koulun, riistää yhteisen elämyksen lapsilta ja pahimmillaan synnyttää vihaa. Tänne tulleet ulkomaalaiset vakavimman ihmiset kyllä ymmärtävät kansallisia perinteitä. Se on myös maahan jäämisen edellytys ja kotouttamisen päämäärä."

Suomen Kuvalehti, pääkirjoitus 22.12.2005

5. Eri uskonnoissa kerrotaan hyvän ja pahan ikuisesta taistelusta. Kuvaille eri uskontojen käsityksiä hyvästä ja pahaista. Vertaa keskenään kahta tai useampaa uskontoa.
6. Virtuaalitodellisuudessa voidaan leikkiä tappamista tai muuta lainvastaisuutta ilman omaa vastuuta. Pohdi virtuaalipelin ennakkotarkastuksen ja viranomaisten asettamien ikärajoitusten tarvetta.
7. Selitä ja pohdi alla olevan lainauksen katsomuksellista merkitystä.

"Meille kerrotaan, että Jumala rakastaa meitä kuin isä rakastaa lapsiaan. Olemme vakuuttuneita. Mutta sitten näemme lapsen kuolemassa parantumattomaan syöpään. (...) Hänen maallinen isänsä on suunniltaan yrittäessään auttaa lasta, mutta hänen Taivaallinen Isänsä ei osoita mitään merkkiä huolestumisesta. Jokin täsmennys tehdään – Jumalan rakkaus "ei ole tavallisen ihmisen rakkautta" tai se on "tutkimaton rakkautta". (...) Olemme jälleen vakuuttuneita. Mutta sitten kenties kysymme: minkä arvoista on tämä vakuuttuneisuutemme Jumalan (sopivalla tavalla täsmennetyistä) rakkaudesta; mitä tämä ilmeinen tae oikeastaan takaa?"

Antony Flew, Teologian falsifikaatio, 1950 (suom. Olli Leukola)

8. Eri aikoina ja eri puolilla maailmaa on käytetty nautinto- ja huumausaineita. Pohdi, miksi jotkin nautintoaineet ovat sallittuja ja jotkin kiellettyjä.

- +9. Pohdi alla olevan lainauksen perustelutapaa ja katsomuksellista merkitystä käyttäen hyväksesi filosofista käsitystä tiedon oikeuttamisesta.

"Olipa kerran kaksi tutkimusmatkailijaa, jotka saapuivat aukiolle viidakon keskellä. Aukiolla kasvoi paljon kukkia ja erilaisia rikkaruohoja. Ensimmäinen tutkimusmatkailija toteaa: 'Puutarhuri on täytynyt hoitaa tätä aluetta.' Toinen on eri mieltä: 'Ei täällä ketään ole ollut.' Niinpä he pystyttävät telttansa ja asettavat vartion. Puutarhuria ei kuitenkaan näy. 'Mutta ehkäpä puutarhuri on näkymätön.' Joten he asettavat piikkilanka-aidan, sähköistävät sen ja partioivat verikoirien kanssa (...) Mutta mitään sellaisia huutoja ei kuulu, jotka osoittaisivat tunkeilijan saaneet sähköiskun. Yksikään piikkilangan liikkahdus ei paljasta näkymätöntä kilpeäjä. Verikoirat pysyvät vaii. Mutta siltikään Uskova ei ole vakuuttunut: 'Puutarhuri on varmasti olemassa, hän on näkymätön ja käsin koskematon eikä tunne sähköiskuja; puutarhuri, joka ei haise millään ja josta ei kuulu äännehälystään; puutarhuri, joka ilmestyy salassa huolehtimaan rakastamastaan puutarhasta.' Lopulta Skeptikko menettää malttinsa: 'Mutta mitä on enää jäljellä alkuperäisestä väitteestäsi? Kuinka se, jota sanot näkymättömäksi, käsin koskettelemattomaksi ja ikäisesti tavoittamattomaksi puutarhuriksi, eroaa kuvittelusta puutarhurista tai jopa täysin olemattomasta puutarhurista?'"

Antony Flew, *Teologian falsifikaatio*, 1950 (suom. Olli Loukola)

- +10. Urheilussa suorituskyvyn keinotekoinen parantelu eli doping on rangaistavaa. Aikoinaan jopa harjoittelua pidettiin paheksuuttavana. Toisaalta jotkut urheilijat väittävät yliluonnollisten olentojen auttaneen heitä voittoon. Musiikkikilpailuissa on joskus esiinnytty rauhoittavien aineiden vaikutuksen alaisena. Miss Suomi -kauneuskilpailuissa ulkonäön muokkaaminen leikkauksin on kielletty. Pohdi edellä mainittujen rinnastusten osuvuutta sekä reilun kilpailun periaatteen määrittelyä.